

Aan de leden van Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum ingekomen vragen : 2 april 2024
Datum GS-besluit : 7 mei 2024

Vragen nr. 46-2024

Vragen van **de heer G. Vendrig** (BBB) en **mevrouw G. Bakker** (VVD) over voldoende goed drinkwater na 2027

De voorzitter van Provinciale Staten van Noord-Holland deelt u overeenkomstig het bepaalde in artikel 45 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten mede, dat op 2 april 2024 door de leden van Provinciale Staten, **de heer G. Vendrig** (BBB) en **mevrouw G. Bakker** (VVD), de volgende vragen bij Gedeputeerde Staten zijn ingekomen.

INLEIDING VRAGEN

Voldoende kwalitatief en kwantitatief drinkwater, ook na 2027

De Ruimtelijke Visie wordt voor een zienswijze voorgelegd aan de Staten. Uit deze Visie blijkt dat schoon en voldoende drinkwater vanaf 2027 onder druk staat. Met de berichten in de media over vervuiling met Pfas en bestrijdingsmiddelen rijst de vraag of deze risico's een extra dreiging vormen voor kwalitatief en kwantitatief goed drinkwater, ook na 2027.

De bescherming van ons water heeft in 2022 op de agenda van PS gestaan met de besluitvorming over het Regionaal Waterprogramma 2022-2027. Kort daarvoor in 2021 is ook een rapport van de Randstedelijke Rekenkamer gepresenteerd, 'Bron van bescherming'.

Uit het Regionaal Waterprogramma wordt duidelijk dat er soms bij de monitoring nieuwe stoffen worden aangetroffen en door de langzame stroming zijn dat vaak stoffen uit het verre verleden. Daarom kan er onvoldoende worden ingespeeld op de actualiteit.

"Om bedreigingen eerder te kunnen signaleren zal een ondiep meetnet worden ingericht dat als 'early warning'-meetnet kan dienen (pagina 25, linkerkolom).

Naast deze kwalitatieve uitdaging wordt ook de kwantitatieve zorg genoemd en op pagina 29 een aantal maatregelen waaronder nieuwe winplaatsen, aanwijzen van grondwaterbeschermingsgebieden en evalueren/actualiseren gebiedsdossiers.

Ook het Rapport van de Randstedelijke Rekenkamer (hierna: RRK) wijst een aantal aandachtspunten aan voor Noord Holland, zowel kwalitatief als kwantitatief (pagina's 58-69). In 2021 wordt geconstateerd dat 'een beeld van de kwaliteit van het grondwater in Noord-Holland verkregen kan worden met behulp van de gebiedsdossiers die per winning de risico's in kaart brengen voor de drinkwatervoorziening. De gebiedsdossiers van Noord-Holland zijn in 2013 en 2014 opgesteld en daarna niet meer geactualiseerd. De inventarisatie van de gebiedsdossiers zijn gemaakt in 2011/2012.

Voor wat betreft de kwantiteit geeft de provincie aan dat de drinkwaterbedrijven zoeken naar extra productiemogelijkheden. Mogelijk kan er meer water geproduceerd op bestaande locaties, maar er wordt ook onderzoek gedaan naar nieuwe winningen. Resumerend is er op pagina 77

een overzicht gegeven van de beoordelingen van de grondwaterwinning. Daarbij hebben 2 van de 6 locaties in Noord-Holland een rode beoordeling en slechts 1 locatie heeft geen bekend risico.

Dit alles brengt de VVD en BBB op de volgende vragen:

VRAGEN INCLUSIEF BEANTWOORDING GEDEPUTEERDE STATEN

Vraag 1:

Wat is de huidige staat van de drinkwatervoorziening op dit moment voor Noord-Holland in kwaliteit en kwantiteit?

Antwoord 1:

De drinkwatervoorziening in Noord-Holland is zowel kwalitatief als kwantitatief toereikend. Er zijn zeker uitdagingen, maar drinkwaterbedrijven en provincie spelen daar actief op in (zie ook antwoord vraag 5 en vraag 9). De huidige kwaliteit van het drinkwater en de benodigde hoeveelheid zijn niet in het geding.

Vraag 2:

En is deze informatie gebaseerd op geactualiseerde gebiedsdossiers?

Antwoord 2:

Nee. In 2024 worden de gebiedsdossiers in Noord-Holland geactualiseerd, maar voor veel informatie geldt dat deze nog steeds actueel zal zijn.

De drinkwatervoorziening van Noord-Holland is voor het grootste deel afhankelijk van oppervlaktewater (IJsselmeer, Amsterdam-Rijnkanaal (incidenteel) en Lekkanaal) dat in de duinen wordt geïnfiltreerd. Voor een kleiner deel maakt de drinkwatervoorziening in Noord-Holland gebruik van grondwater. Door eisen te stellen aan de kwaliteit van het te infiltreren water voor de duinwinningen, het grondwater ruimtelijk te beschermen via grondwaterbeschermingsgebieden, in gesprek te blijven met drinkwaterbedrijven en toezicht te houden waar nodig, zijn we in staat om de levering van voldoende en kwalitatief goed drinkwater op orde te houden.

Daarnaast geldt dat voor gebieden waar de grondwaterkwaliteit speciale aandacht behoeft, er al jarenlang gebiedsgericht beheer plaatsvindt; 'Grondwaterbeheer het Gooi'¹. Dit samenwerkingsverband heeft onder andere tot doel om de waterkwaliteit ten behoeve van de drinkwatervoorziening in Het Gooi langdurig te beschermen.

Vraag 3:

Zo nee, wanneer worden de gebiedsdossiers geactualiseerd?

Antwoord 3:

De gebiedsdossiers voor de Noord-Hollandse drinkwaterwinningen worden momenteel, in samenspraak met de gebiedspartners, geactualiseerd. De oplevering wordt voor eind 2024 voorzien.

Vraag 4:

Wat zijn de risico's dat er op een eerder moment dan 2027 sprake zal zijn van een schaarste in kwaliteit en kwantiteit?

Antwoord 4:

Voor de drinkwaterwinningen die afhankelijk zijn van grondwater voorzien we geen risico's dat dit op zal treden. Voor de drinkwaterwinningen die grotendeels afhankelijk zijn van oppervlaktewater, geldt dat tijdens zeer langdurige droogte de complexiteit ten aanzien van de

¹ <https://www.gwbeheergooi.nl/grondwaterbeheer>

levering toeneemt². Voor dit soort situaties zijn echter terugvalopties beschikbaar. We voorzien daarom ook voor deze drinkwaterwinningen geen risico's ten aanzien van schaarste.

Vraag 5:

Welke maatregelen zijn er nu aanvullend op de huidige maatregelen nodig om vanaf 2027 Noord-Holland voldoende te kunnen voorzien van schoon drinkwater?

Antwoord 5:

De volgende projecten zijn in de ontwerpfase en worden de komende jaren gerealiseerd: uitbreiding zuivering Heemskerk (PWN), uitbreiding zuivering Weesperkarspel (Waternet), uitbreiding onttrekkingsvergunning Amsterdamse Waterleidingduinen (Waternet).

De volgende projecten zijn in onderzoek: brak³ waterwinning Horstermeerpolder (Waternet), nieuwe drinkwaterproductielocatie in Overveen met als optie (diep)infiltratie (PWN), ondergrondse opslag Hoorn (PWN), water aanvoer en aanvulling 't Gooi - WAAG (samenwerkingsproject van PWN, Vitens en Waternet), Toekomstig DrinkWater Amsterdam (TDWA – Waternet). Komende jaren moet blijken welke projecten wanneer worden gerealiseerd. Dit is mede afhankelijk van de ontwikkeling van de vraag.

De ruimtelijke bescherming voor een aantal gebieden is al geregeld door het aanwijzen van grondwaterbeschermingsgebieden. Voor mogelijk nieuwe locaties op de langere termijn is dat nog niet (volledig) geregeld.

Vraag 6:

Welke partijen staan daarvoor aan de lat en welke rol heeft de provincie daarbij?

Antwoord 6:

De drinkwaterbedrijven PWN, Waternet en Vitens hebben de wettelijke taak om water in te nemen, te zuiveren en te leveren bij de inwoners thuis. De rol van de provincie heeft met name te maken met haar zorgplicht rond het grondwaterbeheer en een veilige en duurzame drinkwatervoorziening. De provincie is bevoegd gezag voor de vergunningverlening voor infiltratie en winning van grondwater (vanaf 150.000 m³/jaar) en is verantwoordelijk voor bescherming van het grondwater. De provincie doet samen met het drinkwaterbedrijf onderzoek naar nieuwe grondwaterwinplaatsen en de uitbreiding van de vergunning voor enkele bestaande productielocaties.

Provincies moeten bij elke beslissing over de ruimtelijke inrichting rekening houden met hun wettelijke zorgplicht om te zorgen voor een duurzame drinkwatervoorziening. Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de oppervlaktewaterkwaliteit van de bronnen voor drinkwater (IJsselmeer, Amsterdam-Rijnkanaal (incidenteel) en Lekkanaal).

Vraag 7:

Recent zijn er vragen gesteld over aangetroffen (verboden) gewasbeschermingsmiddelen in oppervlaktewater. In hoeverre vormen deze (verboden) (gewas- of dier-)beschermingsmiddelen, medicijnresten of andere chemische stoffen (bijvoorbeeld Pfas) in bodem en water een extra bedreiging voor de huidige en toekomstige drinkwatervoorziening? Het zijn immers stoffen die pas jaren later mogelijk in het grondwater worden aangetroffen.

Antwoord 7:

Door intensieve monitoring in zowel oppervlaktewater als grondwater, weten we goed wat er op ons af komt. Oppervlaktewaterbeheerders, drinkwaterbedrijven en de provincie monitoren een breed scala aan stoffen in het water. Daarbij moet in ogenschouw worden genomen dat laboratorium analysetechnieken continu verbeteren waardoor we steeds lagere concentraties van stoffen en steeds meer stoffen kunnen detecteren. Hierdoor zijn we beter in staat om op eventuele bedreigingen in te spelen. Waar nodig adresseren we problemen bij de bevoegde instanties.

² Door verminderde toestroming van oppervlaktewater, en daarmee minder verdunning, nemen de concentraties van stoffen in oppervlaktewater toe.

³ Brak water betreft licht zout grondwater (tussen 300 en 1000 mg Cl/l).

Voor de bronnen voor drinkwater uit oppervlaktewater geldt dat de zuiveringsinspanning in de toekomst vermoedelijk zal toenemen vanwege onder andere PFAS (per- en polyfluoralkylstoffen) en verzilting. Voor de bronnen voor drinkwater uit grondwater speelt dit veel minder.

Ten aanzien van toxiciteit van stoffen worden de inzichten steeds scherper. Dit leidt er onder andere toe dat de drinkwaternorm voor PFAS per 2026 wordt aangescherpt. Het Noord-Hollandse drinkwater voldoet nu al aan die norm. Er wordt echter wel geïnvesteerd in betere zuivering om zodoende het aandeel PFAS-verbindingen dat we via drinkwater binnenkrijgen, naast andere bronnen, verder te verlagen.

Vraag 8:

Is er inmiddels een ondiep meetnet ingericht dat als 'early warning'-meetnet kan dienen in de grondwaterbeschermingsgebieden?

Antwoord 8:

Er zijn twee soorten ondiepe grondwatermeetnetten. De grondwatermeetnetten rondom drinkwaterwinningen zijn in beheer bij de drinkwaterbedrijven en worden doorgaans aangeduid als 'early warning'. In Noord-Holland waren deze meetnetten al grotendeels actief. De provincie heeft afspraken gemaakt met de drinkwaterbedrijven over eventuele aanvullende meetpunten en financiering.

De ondiepe monitoring waar in het Regionaal Waterprogramma naar gerefereerd wordt, betreft een provinciaal grondwatermeetnet. Dit meetnet is niet specifiek gericht op grondwaterbeschermingsgebieden. De provinciale ondiepe grondwatermonitoring wordt in het vervolg aangeduid als 'signaleringsmeetnet' om spraakverwarring met de meetnetten rondom drinkwaterwinningen te voorkomen.

Op dit moment vindt er op landelijk niveau discussie plaats over de inrichting en doelen van het signaleringsmeetnet. De behoefte om eerder te weten wat er richting het grondwater toestroomt wordt namelijk breed gedeeld. We hebben ervoor gekozen om het Noord-Hollandse signaleringsmeetnet vorm te geven zodra er meer consensus is over de inrichting en doelen. Signaleringsmonitoring moet ons namelijk in staat stellen om een vervolg te kunnen geven aan wat we waarnemen. Locatiekeuze, te monitoren stoffen en de zeggingskracht daarvan zijn daarbij van groot belang.

Vraag 9:

Zijn er nieuwe drinkwaterwinningen nodig om de drinkwatervoorziening voor de lange termijn te waarborgen? Zijn de locaties al in beeld?

Antwoord 9:

Ja, we voorzien dat er aanpassingen nodig zijn om de drinkwatervoorziening op lange termijn te kunnen waarborgen, zie onder andere Startversie PPLG⁴. Op dit moment lopen er diverse ontwikkeltrajecten voor de toekomstige waterwinning en gekoppelde drinkwaterproductie:

- Brak waterwinning Horstermeerpolder (Waternet)⁵.
- Project WAAG (samenwerkingsverband PWN, Waternet en Vitens), betreft inname van oppervlaktewater, zuivering en eventueel infiltratie en terugwinning in het Gooi rond een bestaand puttenveld⁶.
- Project Overveen (PWN), betreft diepinfiltratie en terugwinning rond een bestaand puttenveld in de Kennemerduinen dat op dit moment de functie van 'noodwinning' heeft. Het te infiltreren water is daarbij afkomstig uit het Lekkanaal.
- Ondergrondse drinkwateropslag Hoorn (PWN)⁷. Dit betreft ondergrondse opslag van drinkwater als voorraad.

⁴ https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Landelijk_gebied/Documenten/Startversie_PPLG

⁵ <https://www.waternet.nl/werkzaamheden/brakke-kwel/#:~:text=Door%20de%20diepe%20ligging%20van,van%20grote%20diepte%20naar%20boven.>

⁶ <https://www.waternet.nl/werkzaamheden/waag/>

⁷ <https://www.pwn.nl/asr-hoorn>

Vraag 10:

Verdient het aanbeveling om toekomstige nieuwe winlocaties nu al te beschermen en te monitoren?

Antwoord 10:

Ja. Voor alle ontwikkeltrajecten geldt dat er (anticiperend) al een beschermingsregime is ingesteld, zie Omgevingsverordening Noord-Holland⁸. In Noord-Holland hebben potentiële winningen een vergelijkbaar beschermingsregime als bestaande winningen. Daar waar de exacte locatie nog niet concreet genoeg is, worden potentiële winlocaties nu nog niet beschermd.

Het drinkwaterbedrijf is wettelijk verantwoordelijk voor de monitoring van de waterkwaliteit ten behoeve van de drinkwatervoorziening in de betreffende gebieden.

⁸ https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Ruimtelijke_inrichting/Projecten/Omgevingswet